

Mók Mihály: Z e r j e m ü n d e

(A novella a Gödöllői Irodalmi Díj 2025 pályázaton 2. helyezést ért el.)

Matyika lesve várja, hogy Ottó lugasra terített hálóinge megszáradjon, és ő belebújhasson. Táncol, sereg-forog a lebegő hófehér ingben, - olyan finom, édes-sós Ottó szaga van. Ottó a bátyja, minden ügyesbe beleviszi Matyikát.

– Csitt, vagy különben: csett.

Ha csett, akkor elbújnak a galambdúcban. Nagyanyjuk nem bír velük, anya meg folyton napszámba jár, vagy ők mennek prélóba a keresztékhez. Ha nem derül ki, kilesnek egy lepkét a lugasban, és rábízzák a titkukat.

– Lepke titka, -mondják olyankor. És még, hogy – *Zer-jem-ünde*. Ez ugyan az, csak lepke nyelven. Enélkül nem érvényes. Van, amikor, ha túl nagy lenne a csett, visszafelé, szívva mondvá az is kell, hogy *hawk-hawk*, vagy *Kityu-vityu*. Ezt Matyika mondta, egész kicsi korában. Anya megjegyezte, hogy ez volt az első szó, amit kimondott. Még nem volt egy éves.

Mikor május végén iskola helyett cseresznyét csórtak fent a Klein-dombon, a kispásztában, fölfelé csak így beszéltek, *trúzi - múzi*. Lefelé futni fognak, ezt megfogadták, és hogy nem fognak félni. És botlában számolnak. Három botla az egy bukdács. Fontos, nagyon fontos az előkészítés. Előző tavaszkor Ottó alatt lehasadt az ág. A hátát ütötte meg. Fel tudott állni, nagy nehezen, de eleinte nem kapott levegőt, és csak befelé tudott sepeggni, mint a kiskacsa, ahogy fürdéskor vízbe nyomták a fejét a kút mellett a dézsában. '*Hawk -- Hawk*'

– Ez veszélyes, - magyarázta Matyikának. - Nem szabad a hátra esni. Te lehet, hogy megfulladtál volna, ha nem vagyok itt. Ilyenkor hátulról a hónalj alatt - megmutatta - fel kell nyalábolni. - Akkor kiszakad a beszorult levegőd. Nekem egyedül is megy, így. A kis Fetter megtanított a kutyáján. Veled még ki kell gyakoroljuk. Letette Matyikát az árnyékba, a homokba túrt neki egy kis padvájút. Fent a lombot élénk szél süssantotta át. Mintha a lehasadt ágát kérte volna számon.

– Könnyen letört. Ezért nem szabad magasra másznod, Matyika, - mondta Ottó. Csak ameddig feltollak, és két kézzel kapaszkodva leülsz a nagyágon. Én odahajtom fentről a gallyakat, te meg csipdesed a kisvödörbe. Ehetsz, csak nézd meg, mert van benne kukacos.

– Nem mart meg a Csipisz?

– Kit? Engem?

– Mikor felemelted. Azt mondtad, hogy hamis, nem is kutya. Hogy félig farkas.

– Na de engem akkor se mer. Velem nincs ukk-mukk-fukk. Különben figyelj, drasztvuj vagyok vele.

Mikor a kisvödör megtelt, mindketten kert végébe caplattak.

– Most hegesztünk, - parancsol Ottó, mert ő a parancsnok, és hegesztenek. Ottó szakadt pántú szemüvegben.

– Matyika te csukd be sarkig a szemed. Nem szabad belenézni.

– ... fontos, nagyon fontos. Egyszer se nem szabad, kicsit se.

De belenézett. Igaz, csak kicsit, és csak a ballal...

– Én leszek a Parancsnok -, mondja Ottó.

– De én nyerek! – kiáltja Matyika. Ottó néha engedi Matyikát nyerni. Olyankor ő van a katoricsaszokkal, Matyika meg a briccek.

Megkerülték a veteményes ágyást. Már virágzott a szelíd mák, közöttük pipacsok.” Papaver, papaver” – mondták egyszerre, ahogy Máhigtól tanulták. Odaértek a szerszámos pajtához. Az öreg Szmodity tartotta itt a holmijait. Ottó már megint nőtt, nem fért át a szűk nyíláson. Matyikának kellett igyekeznie. Bebújt, és belülről kinyitotta a pajta ajtót.

– Rendesen tartsd. Ha szétesik, kezdhetünk mindent előről – mondja Ottó, és hegesztettek tovább.

– Ősszelre hét leszek, - hat és félről.

– Másodikas?

– Hajthatok a nagy Fetterrel, és ott alszunk a vadlesen.

– Melyiket? A Derest vagy a Reményt?

– Nem. Máhig atya odaadja a dukattót. Fetter ment már vele. Átvitte az atyát Borotára. Nem is egyszer. Meg a Kismihál tanyára, a méhekhez, mikor pörgettek

Matyika szemére fehér hályog nőtt, a jobbra is. Eltelt a július; már csak árnyakat látott, és minden olyan óriás lett. Hiába tett rá a nagymama reggelente éjjelibe merített gyolcsot. Ezt még Bécsben a *jezsuitáknál* hallotta, a Magáth méltóságostól. Meg hogy – ne vigyék a Rieglerhez, az nem doktor, csak vándor felcser, vagy állatorvos ... ezzel kenegesse, és kámfort kell közben jó mélyen letüdőzni, Mauthner néni. – sorolta Máhig plebános úr. Isten fizesse meg.

Matyikának nem használt. Dolgok tűntek el körülötte, a madárfészek a fáról, a fele lugas, a diófa amire Ottó fel szokta tolni, hogy mászni tudjon tovább, az csett lett.

Ősz elején egyedül maradt otthon. Anya bement Ottóval a könyvekért. A szőlőskert felől két fészke vesztett gerle bűg, - ”Megállj csak, megállj csak!”

Matyika eltapogat ahhoz a tőkéhez, amin a legfinomabb terem. Közben sokat pislog, mert most nagyon szúr, csupa csipa. Lecsukott szemével halakat lát, ahogy úszkálnak és kergetik egymást. Odaér. Kikundéssza a fürtjét, tép egy szemet, bekapja. Szájában kipréseli a héjából, édes meg sós must belül minden. A héjat a homokba köpi. Nagymama, ha látja, megszidja érte, hogy nem szabad. Azt le kell nyelni szépen. Krisztus teste, mint a papkeksz, és a vére is. A vért nem bánja. Édes, mint minden mazsola must. A lugas árnyék világosabb feléből kilépve ott áll valaki. Leguggol, két ujjával megsimítja Matyika szemét. Nem mozdulnak, sem ő, sem a halak. Halk szellő gyengéden hajához borzol egy száradó venyigét.

– Hogy hívnak téged?

– Matildka.

Kinyitja a szemét. Könny, minden csupa könny, de elmúlt a szúrás. Oldalra hajtja fejét. Egy magas alakot lát, ahogy elindul a sorok között a dűlön fölfelé, még az Ottóénál is fehérebb ingben. Lenéz a földre. Lábánál a homokban három szőlőszem héja. Meg tudja számolni, Ottó tanította tízig.

– Három... ez három. Pedig én csak egyet ettem. Akkor ő volt az, ez a kettő. És ő is kiköpi... *Kityu – vityu.*